

tulajdonképpen a témakör kérdésébe tartozik, ami elé nem állíthatunk korlátot. Csak tájékoztatásképpen említem meg azok számára, akik ezen a területen munkálkodnak. Ugyanis mindenkinek megvan a maga portája, ahol otthon érzi magát, ahová egyéni és közösségi érdeklődése vonzza, ahová tárgyismerete és élmény-világa odaköti. Ez helyén való és így is van jól, ha mindenki a maga élmény-világán keresztül iparkodik kifejezni mondanivalóját, mert más helyen esetleg könnyen kontárrá válhatik.

De ime:

X Y nagygazda — s nem egy volt ilyen — bár jóember hírében állt, mért döbben rá egyes fenyegető jelektől az utolsó napon arra, hogy valahol elvettette a súlykot és nem lehet maradása e tájon?...

A nagybérlő vagy feleskedő paraszt, aki maga is állatian sokat dolgozik, bér munkást is foglalkoztat s ez a nagygazdához hasonló helyzetbe emeli. Maga is hozzá hasonlóan fogadja az új rendet, és azonosítja sorsát azéval, aki miatt örökké robotoskodott és másokat is kiszákmányolt. Ő mindig a föltörekvők közül került ki. Hol volna a helye?...

A kis- vagy középparaszt tudatában van ma még pótolhatatlan szerepének s kedvét szegi, hogy értékileg jóval alább helyezik a közösségi formánál. Könnyű volna megnyerni...

Az induló szövetkezeti társulatokban itt-ott törések mutatkoznak. Ok: a tagok, akik azelőtt más körülmények között éltek és dolgoztak, nem rendelkeznek elegendő mezőgazdasági tudással, de a munkafegyelmük, munkaritmusuk is más volt. Így aztán az eredménytelenség láttán vagy meghasonlanak vagy ellenkezőleg, kettőzött erővel látnak a munkához, sokszor a vezető összetartó erejétől, becsületese odaadásától függően. S nekünk ez a fontos: jelentkezik a harcosszövetkezeti paraszt...

Apró, szinte jelentéktelennek látszó mozzanatokból is ki lehet fejteni azt a fejlődést, amelyet a változás következtében a begyökerezett odvas fölfogások átalakulása hozott. Egy mindennapi példa: ma már a nősülő legény nem a barázdát puhatólja, nem a földet veszi nőül, de az élettársát...

Így folytathatnánk végnélkül a beszédes példákat más témakörökből is — de hát azért vannak az írók és azért a szemük, hogy fürkészzék ki, lássák meg azokat!...

Pap József

S Z E M L E

NÉPNAPTÁRUNK

— „Tartalmas, gondolkodtató, irányító komoly könyvet akarunk ezzel a naptárral népünk kezébe adni. Szeretnénk ha igazán népnaptár lenne, nem egyetlen abból a szükségből nőtt ki, hogy népünk egészséges szemléletűi szükségéinek megfelelő és megbízható évkönyvet kapjon kézbe. —“

Az 1939-es HID-naptárban írtuk le ez szavakat. Milyen öröm a megújult HID-ban írni a jugoszláviai magyarságnak immár negyedik népnaptáráról!

Célkitűzéseink a népnaptár összeállításában és kiadásában nem sokban különböznek a fentiekől. Hiszen ma is tisztában vagyunk az-
 zal, amit akkor is szemünk előtt tartottunk: nagy felelősség naptárt
 kiadni, mert nemcsak egyik legszámottevőbb, hanem nagyon sok eset-
 ben egyetlen kultúreszköz is. A célkitűzés tehát nem változott. De vál-
 toztak a körülmények. Más feltételek között írtuk a naptárat, más kö-
 rülmények között olvassa dolgozó népünk, mint annak idején. Arra
 most nem térünk ki részletesen, hogy milyen körülmények között ír-
 dott az a naptár, habár igen csábít az alkalom, hogy büszke összeha-
 sonlítást tegyünk a sohavisszanemtérő multtal. Elég ennyi: akkor né-
 ház politikai és anyagi helyzetben, cenzorral viaskodva írta a haladó-
 szellemű értelmiség egy maroknyi kis tábora a szociális és nemzeti
 elnyomás alatt sinylődő magyar dolgozó népnek. Ma az új Jugoszlá-
 via népszabadságában, a sajtószabadság alapján egy mindinkább sza-
 porodó dolgozó népi értelmiségi tábor írja a kétszeresen, társadalmi-
 lag és nemzetiségi szempontból föl szabadult magyar dolgozó nép száz-
 ezreinek. Összehasonlíthatatlan könnyebbség — és mégis nem kisebb
 felelősség. Most is annak tudatában írunk — hiszen most nem egy-két
 ezer példányban adjuk ki naptárunkat, mint akkor, hanem majdnem
 százezres példányban — hogy habár a kulturálódás, a dolgozó nép
 szellemi emelkedése előtt nyitott az út s van már mit olvasnia s van
 is miből könyvet vennie — mégis még mindig igen sok helyen egyet-
 len s ezért igen sokat olvasott könyv a naptár. A legolvasottabb könyv-
 nek pedig nagyon sok szükségét kell kielégítenie és nagyon jónak kell
 lennie.

Ezzel a felelősséggel és ebből a szempontból vizsgáljuk az új Ju-
 goszláviában kiadott negyedik népnaptárunkat. Mennyiben feleltünk
 meg ennek a felelősségnek, mennyire felel meg a népnaptár céljának?

Nem szándékunk s felesleges is egy ennyire elterjedt könyv tar-
 talmát ismertetni. Mégis egy kis bemutatás büszke öröm, hiszen a tar-
 talom a dolgozók társadalmának tartalma, tehát népuralmunk ered-
 ményeinek szemléje. Tökéletesen kifejezi új társadalmi valóságunkat.
 Tartalma a dolgozók társadalmának politikája, tudománya, kultúrája,
 irodalma, művészete.

Politikai téren az irányt megadja maga Tito marsalunk: Korszakunk
 alapvető jellegzetességeiről a Népfrent-kongresszuson mondott
 szavaival. Ez a néhány szó hazánkat, népünket, a Népfrentöt mai dol-
 gozó társadalmunkat beleállítja az egész világ szabadságzerető né-
 peinek nagy küzdelmébe s világos távlatot s biztatást ad a békét és
 nemzetközi együttműködést akaró erők egységében. Ennél nagyobb,
 biztatóbb, megnyugtatóbb és mégis munkáraserkentőbb vezérgondola-
 tot az 1948-as évre senki sem adhatott volna. S jó ha a naponta kéz-
 bekerülő naptár naponta ezzel a gondolattal vérteti fel olvasóit bé-
 keépítő munkára és a dolgozók előrehaladásába vetett hittel. — A ke-
 leteuropai demokratikus népek erősödő együttműködéséről, békés épí-
 tő politikájáról olvasunk azután Szántó Zoltán magyar követ írásá-
 ban és a szomszédországokról szóló beszámolóban. De a jövő és a je-
 len kérdései mellett az idáig fénylő multat is megtaláljuk a százesz-
 tendős, de el nem halványult 48-as magyar forradalommal foglalkozó
 írásokban. Ezeken az írásokon át a mai harcokat régi dicsőséges küz-
 delmek győzelmes folytatásának látjuk s ez a mult tanulságaival is
 erősíti utunkat.

Korszerű tudományt nyújt a népnaptár. Mi a mi tudományunk? Nem a világ keletkezésével és a jövő utópisztikus álmaival foglalkozik, hanem mai társadalmunk alakulásával, hogy hogyan formálja és irányítja sorsát és történelmét a fölszabadult nép. Mi nem magyarázzuk a világot, hanem átalakítjuk. Az öt éves tervről, az ipar és mezőgazdaság tervszerű, korszerű és biztos fejlődéséről adnak számot a népnaptár cikkei. Szemléltető képek sorozatában megmutatja, hogy mit valósítunk meg öt év alatt. Megjelöli Vajdaság mezőgazdaságának helyét és irányát tervünkben. Szempontokat ad a magángazdaságok és a szövetkezetek tervegazdálkodásba kapcsolódó munkájához. Foglalkozik öt éves tervünk egyik legnagyobb vállalkozásával a Duna-Tisza-Duna csatornával. Példáját nyújtja a mezőgazdaság beláthatatlan fejlődésének Micsurin munkájában és a Szovjetunió növény-tani állomásaiban. Emellett általános gazdasági tudni- és tennivalókat is felsorol.

A szocializmus felé haladó társadalmunkat színes, eleven képekben mutatja be a népnaptár. Büszke szemléltető képet nyújt az élenjáró osztály legjobb fiairól, rohammunkásainkról. A nő-igazgató, traktorvezető, híró mutatja a fölszabadult nő útját társadalmunkban. Egy vasútvonali napló-töredék bemutatja hazánk büszkeségét: vasútépítő hősi ifjúságunkat. És a jövő reménységét és büszkeségét: a gyermekotthonokban nevelkedő gyermekeket.

Az irodalmi részben az örökké korszerű népi klasszikusok mellett főleg a jugoszláv és vajdasági irodalom és költészet mai képviselőivel találkozunk, Gál, Laták, Thurzó és Galamb verseivel, Brindza novellájával, Vlay és Veigand írásaival. Igen jellegzetesek Gál Lászlónak a felbomlott régi rend ittmaradt alakjairól rajzolt szatirikus képei. A Magyar Kultúrszövetség problémáival, kultúrintézményeinkkel és mozgalmainkkal, valamint a Kultúrszövetség és Népszínházunk munkájával foglalkozó írások beszámolnak szellemi életünk, szabad népi kultúránk fejlődéséről. Csak művészeink hozzájárulásának hiányát érezzük ebben a részben, bár hozzáfűzhetjük, hogy bizony nem ártana, ha az irodalmi és művészi rész terjedelmesebb és változatosabb volna.

A népnaptár hiányai főként tehnikai eredetűek és természetűek. Nagyobb, terjedelmesebb lehetne — ha a papír nem volna probléma. Változatosabb lehetne, többoldalú, gazdagon kibontakozó életünket tarkábban ábrázoló — ha mindenki hozzájárulhatna, aki hivatott és képes erre, de túlságosan elfoglalt. Egyébként bizonyosan sokkal jobb lenne, ha már múlt évben gondoltunk volna arra — 1939-ben gondoltunk rá — hogy kérdőívet tegyünk a végére, amivel óriási olvasótáborunkat közelebb vonnánk a naptár szerkesztéséhez. Ezt jó lenne esetleg a jövő évben egy ankétalával pótolni. Nyomdatehnikai fogyatékoságait eléggé indokolja a százezres példányszám és az alacsony ár.

Egyébként bizonyosak vagyunk abban, hogy ahogy 1948-as népnaptárunk tartalmasabb, változatosabb, népünk szükségének megfelelőbb, irányítóbb, mint az elmúlt évi, úgy e naptárunk kiadásának tapasztalataival gazdagodva s ami még jelentősebb: minden téren egy évvel előbbrejutván, következő évi népnaptárunk még gazdagabb és tartalmasabb lesz.